

BOS VOOR DE TOEKOM

Hoe kunnen we er voor zorgen dat onze bossen voor de toekomst behouden blijven? Foto Harry Bussink.

De helft van onze natuurgebieden bestaat uit bos, dat is ongeveer 4.500 hectare. Een aanzienlijk deel daarvan heeft het echter moeilijk; plaatselijk gaan de bomen zelfs dood. Het huidige bos en met name de bosbodem heeft te lijden van het snel veranderende klimaat, verdroging en verzuring door stikstofdepositie. Om de bodem te herstellen en het bos klimaatbestendig te maken grijpt Het Limburgs Landschap in. Dat doen we bijvoorbeeld in Nationaal Park De Maasduinen.

BODEM IS DE BASIS

Een gezonde bosbodem is een vereiste voor een gezond bos. Door de stikstofdepositie van de afgelopen decennia is de bodem van vooral droge zandgronden sterk verzuurd geraakt. In heel zure bodems komen voor veel planten giftige stoffen vrij. Tevens kan de bodem de weinige voedingsstoffen die er

nog waren niet meer vasthouden. Deze spoelen dan uit naar diepere bodemlagen. Ook maken bomen bij een hoge beschikbaarheid van stikstof als voedingsbron minder wortels, waardoor ze eerder last krijgen van verdroging en makkelijker omwaaien bij een storm. Verzwakte bomen zijn het gevolg en daar maken insectenplagen en ziekten weer dankbaar gebruik van. Dat kan resulteren in sterfte van het bos, zeker waar er weinig verschillende soorten bomen staan. Kleinschalige bossterfte vinden wij geen probleem, dat kan zelfs bijdragen aan de variatie. Maar als dit op grote schaal dreigt te gebeuren, dan vraagt dit om actie.

AAN HET WERK

In Nederland wordt via groot- en kleinschalig onderzoek bekeken welke aanpak werkt om bosbodems te herstellen en bossen

klimaatbestendig te maken. Op Landgoed De Hamert, onderdeel van Nationaal Park De Maasduinen, zijn daarvoor veertien kleine boslocaties van ongeveer een kwart hectare geselecteerd. Daar is het tot nu toe wat eentonige bos, vaak bestaand uit vrijwel alleen grove den, gekapt. Op deze open plekken is mergelpoeder uitgestrooid dat enkele jaren geleden vrijkwam bij het graven van de A2-tunnel in Maastricht. De mergel, die voor een groot deel uit kalk bestaat, zorgt ervoor dat de bodem minder zuur wordt. Tevens levert het ook voedingsstoffen die de bomen kunnen opnemen. Zo vindt een gedeeltelijk herstel van de bosbodem plaats.

VOOR DE TOEKOMST

De volgende stap is het aanplanten van meerdere soorten inheemse loofbomen op de open plekken. Die zorgen voor meer diversiteit in het

bos. Mocht er in de toekomst een boomsoort uitvallen door droogte of ziekte dan kunnen andere soorten die nog wel gedijen deze plek opvullen. Door juist meerdere soorten aan te planten spreid je dus het risico dat een bos 'in één klap' verdwijnt. De nieuwe soorten verhogen ook de biodiversiteit, omdat veel insecten zich specialiseren op één boomsoort. Het in de herfst afgevallen blad van veel soorten loofbomen is daarnaast beter verteerbaar door de bodem dan dennennaalden. Het bodemleven profiteert hiervan en het zorgt voor een betere vochtbalans in de bodem. Zo is blad van sommige loofbomen een goede en natuurlijke bodemverbeteraar. Natuurlijk weten we niet exact hoe het klimaat er in de toekomst uit zal zien en welke soorten zich daarbij thuis voelen. Er zijn daarom meerdere boomsoorten, zoals winterlinde, haagbeuk, wintereik,

en struikvormers als hazelaar en gewone vogelkers geplant. Deze soorten komen nu nog nauwelijks voor in de bossen van de Maasduinen, maar horen er van nature wel thuis.

MEER VARIATIE DOOR BOSBEHEER

Een bos ontwikkelt zich erg langzaam. Daarom zet Het Limburgs Landschap nu stappen om het gevarieerder en toekomstbestendig te maken. Naast het verbeteren van de bosbodem en de aanplant van extra soorten, bevoordelen we gezonde inheemse bomen ten opzichte van zieke en uitheemse bomen. Daarbij zoeken we een evenwicht tussen boskap en het handhaven van dode bomen. Gekapte dennenstammen worden verkocht om de ingreep te kunnen betalen, maar nooit aan biomassa-centrales. De top van de bomen blijft echter in het bos liggen. Deze takken worden door talloze insecten, schimmels en andere organismen verteerd. Zo kunnen de bomen die zijn blijven staan de voedingsstoffen uit het hout weer opnemen. Bij sommige uitheemse bomen wordt een sleuf in de bast gezaagd, we noemen dat ringen. De boom gaat daardoor dood, maar blijft wel rechtop staan. De langzaam verderende stammen zijn kraamkamers voor talloze insecten en hun larven, waar onder meer spechten weer van profiteren. Uiteindelijk zullen ook deze bomen omvallen en in de bosbodem worden opgenomen zodat de nieuwe generatie inheemse bomen de voedingsstoffen weer kan opnemen.

GEDULD

Veel van de in beheer zijnde bossen van Het Limburgs Landschap zijn net na de Tweede Wereldoorlog aangeplant. Dat klinkt als lang geleden, maar een bos van 70 jaar oud is te vergelijken met een tiener die net zijn rijbewijs heeft gehaald.

De bomen zullen niet heel veel langer worden, maar geleidelijk wel dikker. Er is echter, zeker op deze kleine ingeplante proefvlakken, nog een lange weg te gaan tot volwassenheid. Eiken en lindes kunnen immers, op een goede bodem en bij het juiste klimaat, meer dan 200 jaar oud worden. Door ons kleinschalig beheer dragen we bij aan een meer volwassen en gevarieerd bos, zodat deze prachtige terreinen in de toekomst niet verloren gaan.

TEKST: ROBIN COENEN

Door het veranderende klimaat, verdroging en verzuring hebben bossen het moeilijk, zoals blijkt uit de eikensterfte op Landgoed Arcen. Foto Harry Bussink.

Op Landgoed De Hamert hebben wij op een aantal kleinschalige kapvlaktes verschillende boomsoorten aangeplant om te kijken of die 'klimaatbestendig' zijn. De plastic kokers moet de aanplant de eerste jaren tegen vraat beschermen. Foto Henk Heijligers.